

Соціально-психологічна грамотність дітей
дошкільного віку
вибіркова

Освітньо-професійна програма «Дошкільна освіта (Психологія в закладах дошкільної освіти)»

Спеціальність 012 Дошкільна освіта

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи

Мова навчання українська

Розробники: **КОМІСАРИК Марія Іванівна**,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри педагогіки і психології дошкільної та спеціальної освіти
ЗУБРИЦЬКА Анастасія Олегівна
асистент кафедри педагогіки і психології дошкільної та спеціальної освіти

Профайл викладача <http://preschool.cv.ua>
<http://preschool.cv.ua>

Контактний тел.

E-mail: m.komisaryk@chnu.edu.ua
a.zubrytska@chnu.edu.ua

Сторінка курсу в Moodle <https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=5846>

Консультації Консультації з навчальної дисципліни проводяться очно та онлайн.
Очні консультації: середа з 14.00. до 16.00
ауд. 505, корпус №8 Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича
Онлайн-консультації (за попередньою домовленістю): четвер з 14.00 до 15.00

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Силабус навчальної дисципліни «Соціально-фінансова грамотність дітей дошкільного віку» складено відповідно до освітньо-професійної програми «Дошкільна освіта (Психологія в закладах дошкільної освіти)», галузі знань 01

«Освіта/Педагогіка», спеціальності 012 «Дошкільна освіта» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.

Навчальна дисципліна «Соціально-фінансова грамотність дітей дошкільного віку» відноситься до циклу вибіркових дисциплін професійної підготовки, на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти, та призначена для здобуття студентами знань, умінь та навичок для реалізації завдань соціально-фінансової освіти дошкільників в закладах дошкільної освіти України.

2. Мета навчальної дисципліни: ознайомлення майбутніх фахівців закладів дошкільної освіти з теоретико-методологічними засадами методики, дидактичними основами формування соціальної компетентності й навичок соціальної та фінансової грамотності у дитини; професійна підготовка висококваліфікованих і конкурентоспроможних фахівців у галузі дошкільної освіти відповідно до вітчизняних та європейських стандартів; оволодіння формами, методами і засобами формування особистості дитини дошкільного віку.

3. Пререквізити. Ефективність засвоєння змісту дисципліни «Соціально-фінансова грамотність дітей дошкільного віку» значно підвищиться, якщо студент попередньо опанував матеріалом таких базових дисциплін як: «Вступ до педагогічної діяльності», «Теорія та методика формування елементарних математичних уявлень у дітей дошкільного віку», «Педагогіка дошкільна», та інших.

4. Результати навчання

знати:

- основні категорії навчальної дисципліни;
- особливості прояву соціальної та фінансової грамотності дітей старшого дошкільного віку;
- специфіку організації освітньої роботи щодо формування соціальної та фінансової освіти дітей старшого дошкільного віку;
- засади створення предметно-розвивального середовища у ЗДО;
- методичні засади та технології формування соціальної та фінансової освіти дітей старшого дошкільного віку;

вміти:

- визначати і використовувати оптимальні зміст, форми та методи освітньої роботи з метою формування соціальної та фінансової освіти дітей старшого дошкільного віку;
- підвищувати власну педагогічну культуру, використовувати кращі надбання педагогічної науки і практики, проводити педагогічні дослідження, працювати творчо, брати активну участь у пропаганді педагогічних знань;
- аналізувати вплив різних методів формування соціальної та фінансової освіти дітей старшого дошкільного віку;
- співвідносити застосування методів і прийомів виховання з віковими та індивідуальними особливостями дошкільників.

Компетентності, визначені Стандартом вищої освіти України за спеціальністю 012 «Дошкільна освіта» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти:

**Інтегральна
компетентність**

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі дошкільної освіти з розвитку, навчання та виховання дітей раннього й дошкільного віку, що передбачає застосування загальних психолого-педагогічних теорій і фахових методик дошкільної освіти, а також у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій і методів, та характеризується комплексністю і невизначеністю умов.

**Загальні
компетентності
(КЗ)**

Компетентності, визначені Стандартом вищої освіти України за спеціальністю 012 Дошкільна освіта для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти:

КЗ-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

КЗ-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

КЗ-8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Компетентності, визначені закладом вищої освіти

КЗ-11. Здатність використовувати сучасні інформаційно-комунікативні технології під час професійної діяльності, технічного фільтрування, оцінки, створення, програмування та обміну цифровим змістом, в тому числі організації дистанційної роботи, захищати інформацію, зміст, особисті дані.

**Фахові
компетентності
спеціальності (КС)**

КС-1. Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

КС-4. Здатність до формування в дітей раннього і дошкільного віку первинних уявлень про предметне, природне, соціальне довкілля, властивості і відношення предметів; розвитку самосвідомості («Я» дитини і його місце в довкіллі).

КС-9. Здатність до розвитку перцептивних, мнемічних процесів, різних форм мислення та свідомості в дітей раннього і дошкільного віку.

КС-10. Вміння складати Індивідуальну програму розвитку та необхідні для навчання дітей з особливими освітніми потребами документи, бути знайомими з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням.

КС-13. Здатність до організації і керівництва ігровою (провідною), художньо-мовленнєвою і

художньо-продуктивною (образотворча, музична, театральна) діяльністю дітей раннього і дошкільного віку.

Програмні результати навчання, визначені Стандартом вищої освіти України за спеціальністю 012 Дошкільна освіта для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

ПР-01. Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

ПР-04. Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку.

ПР-06. Встановлювати зв'язок між педагогічними впливами та досягнутими дітьми результатами.

ПР-08. Вміти складати індивідуальні програми розвитку для дітей з особливими освітніми потребами та необхідні для навчання документи; бути знайомим з універсальним дизайном в освіті та розумним пристосуванням.

ПР-12. Будувати цілісний освітній процес з урахуванням основних закономірностей його перебігу. Оцінювати власну діяльність як суб'єкта педагогічної праці.

ПР-18. Володіти технологіями організації розвивального предметно- ігрового, природно-екологічного, пізнавального, мовленнєвого середовища в різних групах раннього і дошкільного віку.

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Назва навчальної дисципліни <u>Соціально-фінансова грамотність дітей дошкільного віку</u>												
Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість			Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	змістових модулів	лекції	практичні	семінарії	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	2	4	3,0	90	2	30	-	30	-	30	-	залік
Заочна	2	4	3,0	90	2	12	-	-	-	78	-	залік

Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							Заочна форма					
	усь ого	у тому числі					усь ого	у тому числі					
		л	с	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Соціально-фінансова грамотність дітей дошкільного віку: шляхи реалізації завдань.												
1.Активне впровадження соціально-фінансової грамотності дошкільників у ЗДО	10	3	4	-	-	3	11	1	-	-	-	-	10
2.Основні завдання соціально-фінансової освіти дошкільників	11	3	4	-	-	4	12	2	-	-	-	-	10
3.Форми роботи в ЗДО для реалізації завдань соціально-фінансової грамотності дошкільників	12	4	4	-	-	4	11	2	-	-	-	-	9
4. Основні поняття грошей для дітей дошкільного віку	12	4	4	-	-	4	11	1	-	-	-	-	10
Разом за змістовим модулем 1	45	14	16	-	-	15	45	6	-	-	-	-	39
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Соціально-фінансова грамотність дітей дошкільного віку в освітньому просторі дошкільця												
1.Основні шляхи реалізації завдань соціально-фінансової освіти дошкільників	11	4	3	-	-	4	10	1	-	-	-	-	9
2.Створення розвивального предметно-ігрового середовища	10	4	3	-	-	3	11	1	-	-	-	-	10
3.Практичні розробки з соціально-фінансового (економічного) виховання дошкільників	12	4	4	-	-	4	12	2	-	-	-	-	10
4. Ігри та стимуляції: Використання ігор та ролевих ситуацій для реалізації завдань соціально-фінансової грамотності дошкільників	12	4	4	-	-	4	12	2	-	-	-	-	10
Разом за змістовим модулем 2	45	16	14	-	-	15	45	6	-	-	-	-	39
Разом	90	30	30	-	-	30	90	12	-	-	-	-	78

5.3. Зміст завдань для самостійної роботи

№	Назва теми	Завдання для самостійної роботи студентів
1.	Сучасні виклики в освіті. дошкілля-впровадження соціально-фінансової грамотності дітей дошкільного віку у ЗДО.	1. Проаналізувати публікації з проблеми в журналах «Джміль», «Дошкільне виховання», «Вихователь-методист ЗДО», «Дошкільний навчальний заклад», на сайтах дошкільних закладів України та ін. МОН України. 2. Розробити проект, програму з соціально-фінансової грамотності дошкільників (вікова група за вибором студента) 3. Підготувати мультимедійний матеріал на тему (за вибором студента) А) Фінансова грамотність дітей від 3 до 7 років: міжнародний досвід Б) Впровадження соціально-фінансової грамотності дітей дошкільного віку в Україні В) Соціально-фінансова грамотність дошкільників (проекти у дошкільній освіті України).
2.	Основні завдання соціально-фінансової освіти дошкільників	Підготувати мультимедійний матеріал на тему (за вибором студента): 1) Про перебіг впровадження програми «Афлатот» та здобутки на міжнародному, всеукраїнському, обласному та місцевому рівні. 2) Відеофільм з досвіду роботи впровадження проекту соціально-фінансової освіти дітей дошкільного віку «Афлатот». 3) Характеристика програм Міжнародної організації «Афлатун» (Нідерланди) і «Афлатот» Україна.
3.	Основні форми роботи в ЗДО для реалізації завдань соціально-фінансової грамотності дітей дошкільного віку	1. Створити таблицю тематичних та інтегрованих занять; тематичних мультимедійних презентацій; екскурсій в природу; спостереження за працею дорослих; екскурсій до різних установ та торговельних об'єктів, на підприємства; бесіди; розглядання тематичних картин, плакатів, ілюстрацій; дидактичні ігри економічного спрямування; сюжетно-рольові ігри; художня праця; конструктивно-будівельні ігри; читання творів художньої літератури; економічні вікторини, розваги; художньо-продуктивна діяльність 2. Підготувати добірку мультимедійних матеріал на тему (за вибором студента): Найважливіші люди в моєму житті. Я і моя сім'я щасливі разом. Поняття праці Чому важливо допомагати по дому?
4.	Основні шляхи реалізації завдань соціально-фінансової освіти дошкільників	Робота підгрупами: 1. Розробити посібники для занять та індивідуальної роботи на теми: «Моя сім'я», «Світ професій», «Світ меблів», «Предмети побуту», «Світ транспорту», «Рослинний і тваринний світ», «Світ грошей», «Світ товарів», «Моє селище», «Моя країна» 2. Дидактичні та настільно-друковані ігри про професії дорослих, інструменти та знаряддя праці; 3. Розробити сюжетно-рольові ігри («Будівельники», «Лікарня», «Аптека», «Водії», «Міні-маркет», «Перукарня», «Пожежники» та ін.);

5.	Створення розвивального предметно-ігрового середовища:	Оформити презентацію, а саме збірки книжкових видань соціально-фінансового (економічного) спрямування: малого фольклору, віршів, казок, оповідань; - скринька власних заощаджень вихованців (від власних концертів та театралізацій, виручки за вироби з покидькового матеріалу та ін.); - карта України з умовними позначеннями економічних і природних ресурсів; - групові та садові міні-музеї: (селища та його пам'ятних місць; народної іграшки; писанки; виробів місцевих умільців; ляльок-мотанок; витинанки; вишиванки; національного одягу; української оселі; народних музичних інструментів; видатних громадян селища; виробів умільців фото-зустрічей з учасниками активних бойових дій, парамедиками, волонтерами; народних символів; з народознавства та історії України та ін.)
6.	Практичні розробки з соціально-фінансової (економічної) грамотності дітей дошкільного віку	1. Розробити проект, програму з соціально-фінансової грамотності дошкільників (вікова група за вибором студента) 2. Підготувати мультимедійний матеріал на тему (за вибором студента): Як я проводжу час? 1,2,3 ... монетки Афлатун. Що можуть купити монетки? Казка про Журавля та його зграю. Відкладаємо, витрачаємо, ділимося: Готуємося до нашої Ярмарку День Маркета. День Виставки. Витрачаємо наші монетки Афлатун. 3. Скласти план роботи з батьками (розробити пам'ятки, анкети для батьків, консультації. Робота клубів "Дбайливі батьки", проведення диспутів "Чи важливе економічне виховання в сім'ї?", родинні свята. Участь батьків у ярмарках, виставках, благодійних акціях).

5. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Форми контролю:

– *поточний контроль* (максимально – 50 балів): оцінюється робота студентів на семінарських заняттях; виконання завдань для самостійного опрацювання студентами, практичних завдань, творчих робіт, презентацій, тестових і письмових робіт;

– *рубіжний контроль* (максимально – 10 балів за два модулі): за 10-бальною шкалою оцінюються модульні письмові роботи у кінці модуля 1 та модуля 2;

– *підсумковий контроль* (максимально – 40 балів): залік. Форма проведення – письмова.

Підсумкова оцінка складається з таких елементів:

- робота на семінарських заняттях – 30 балів
- виконання самостійної роботи – 10 балів
- виконання модульних робіт – 20 балів
- залік – 40 балів.

Під час підсумкового контролю враховуються результати студента за усіма видами навчальної роботи згідно зі структурою залікових кредитів.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання є:

- стандартизовані тести;
- доповіді, реферати, презентації за обраною темою;
- есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- реферування наукової літератури;
- створення структурних (візуальних) схем.

За умов організації освітнього процесу в *онлайн-режимі* лекційні та семінарські заняття, консультації проводяться на платформах *Moodle, Google Meet*.

Поточне, рубіжне та підсумкове оцінювання (контроль) реалізуються на вказаних платформах у формі виконання розроблених викладачем автоматизованих тестів.

Політика щодо відвідування занять: відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин і надання відповідних документів, що їх підтверджують, навчання може відбуватись за індивідуальним графіком (підстава: оформлений студентом пакет документів, наказ ректора).

Політика щодо академічної доброчесності: академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату, фабрикації, плагіату. У разі порушення студентом академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. Викладач залишає за собою право змінити тему завдання. Політика щодо академічної доброчесності

регламентується «Положення про академічну доброчесність в Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича».

Політика щодо дедлайнів і перескладання: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. За наявності поважних причин перескладання модулів відбувається із дозволу деканату.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Оцінювання поточної навчальної діяльності, підсумкового контролю та дисципліни в цілому здійснюється відповідно до «Положення про контроль і систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича (протокол No2 від 24 лютого 2020 року. URL : <https://drive.google.com/file/d/1aDDzrMzuZ7OA1CervuLzeYlONEosLySV/view?usp=sharing>).

Під час підсумкового контролю враховуються результати студента за всіма видами навчальної роботи згідно зі структурою екзаменаційних кредитів.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90–100)	відмінно
Добре	B (80–89)	дуже добре
	C (70–79)	добре
Задовільно	D (60–69)	задовільно
	E (50–59)	достатньо
Незадовільно	FX (35–49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1–34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

A – «зараховано» – якщо студент набрав 90–100 балів, глибоко і всебічно знає зміст курсу, рекомендовану літературу, наукові першоджерела, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, пов'язує

програмовий матеріал із профілем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок.

В, С – «зараховано» – коли студент набрав 70–89 балів, твердо знає курс і рекомендовану літературу. Добре засвоїв практичні навички, аргументовано викладає матеріал, висловлює свої міркування про ті чи інші психологічні феномени, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу.

Д, Е – «зараховано» – якщо студент набрав 50–69 балів, в основному знає курс, рекомендовану літературу, але непереконливо відповідає, плутає поняття, невпевнено почувається, виконуючи семінарські завдання, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутнім фахом.

ФХ – «не зараховано» з можливістю перескладання – коли студент набрав 35–49 балів, не опанував зміст курсу, вкрай слабо знає загальну літературу курсу, не знає наукових фактів, визначень, правил та законів. Часто пропускав лекції та семінарські заняття.

Г – «не зараховано» з обов'язковим повним курсом – якщо студент набрав 1–34 бали, не опанував зміст курсу, не знає загальної літератури курсу, не знає наукових фактів, визначень, правил та законів. Відсутнє загально гуманітарне та наукове мислення, практичними навичками не володіє. Часто пропускав лекції та семінарські заняття.

Розподіл балів, які отримують студенти

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)								Кількість балів (залікова робота)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1				Змістовий модуль №2					
T1	T2	T3	T4	T6	T7	T8	T9	40	100
7	8	7	8	8	7	8	7		

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів

6. Рекомендована література -основна

7.1. Базова (основна)

1. Аксьонова О. П., Аніщук А. М., Артемова Л. В., Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» (нова редакція). Ч. II. Від трьох до шести (семи) років. Київ: ТОВ «МЦФЕР- Україна» 2014.

2. Петрович В.С., Цюман Т. П., Авельцева Т. П., Молочний В. В. Творимо майбутнє відповідально ощадливо: програма соціально-фінансової

освіти й виховання для учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Київ.: ФО-П Буря О.Д., 2014. 192 с.

7.2. Допоміжна

1. Матвієнко С. І., Іванова А. М. Економічна соціалізація дітей старшого дошкільного віку: до постановки проблеми. Актуальні питання сучасної педагогіки: творчість, майстерність, професіоналізм: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції. березня 2019 року, м. Кременчук. – Кременчук: Методичний кабінет, 2019. С. 144.

2. Маркіна Н. Погляди видатних педагогів на економічне виховання дітей дошкільного віку // Вісник студентського наукового товариства: збірник наук. праць студентів, магістрантів, аспірантів / за ред. О.В. Мельничука. Вип. 18. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2018. С. 269- 271.

3. Курінний Я. Характеристика соціально-педагогічних умов економічної соціалізації дітей 5 – 7 років в умовах ДНЗ. Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка». Випуск 2/34 (2016). С. 123-132

4. Іванчук С. А. Сучасний стан роботи з виховання основ культури споживання у дітей старшого дошкільного віку у практиці роботи ДНЗ (на матеріалі аналізу планів навчально-виховної роботи). Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія». Педагогічні науки. 2016. № 1. (11). С. 77-79

5. Іванчук С. А. Форми взаємодії дошкільного закладу і сім'ї з економічного виховання дітей дошкільного віку // Науковий вісник МНУ імені В.О. Сухомлинського. Педагогічні науки. 2015. Вип. 1. (48), лютий. С. 121-126.

Інформаційні ресурси

Корисні посилання

1. <https://www.kmu.gov.ua/control/> – Урядовий портал
2. <https://www.mon.gov.ua/> – Міністерство освіти і науки України
3. <https://mon.gov.ua/tag/doshkilna-osvita> Міністерство освіти і науки України / Дошкільна світа
4. <https://www.doshkillia.ua/> Асоціація працівників дошкільної освіти –
5. <https://vak.in.ua/howto.php> Автоматичне оформлення літератури за вимогами ВАК України
6. <https://mon.gov.ua/activity/education/doshkilna/programy.html> Програми розвитку, виховання і навчання дітей дошкільного віку
7. <https://innovationhouse.org.ua/> Дім інновацій
8. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/profesijna-skarbnichka> Майстерня педагога дошкільної освіти
9. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/perelik-igrovogo-ta-navchhalno-didaktichnogo-obladnannya> Перелік ігрового та навчально-дидактичного обладнання для ЗДО

10. https://www.parta.com.ua/ukr/referats/pedagogics/ukr_lang/
Пошук матеріалу реферативного характеру
11. <https://nus.org.ua/> Нова Українська школа
12. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/nastupnist-mizh-doshkilnoyu-ta-pochatkovoyu-osvitoyu> Наступність між дошкільною та початковою освітою
13. <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/protidiya-bulingu/orgaizaciyi-yaki-zajmayutsya-pitanniami-buingu-v-ukrayini> - Організації, які займаються проблемами булінгу в Україні
14. <https://www.dilovamova.com/> Українське ділове мовлення
15. <https://kno.rada.gov.ua/komosviti/control/uk/index> – Комітет з питань освіти і науки
16. <https://www.osvita.org.ua/> – Освітній портал
17. <https://ped.sumy.ua/> – Українська педагогіка
18. <https://www.znannya.org/> – Портал Знань
19. https://www.ednu.kiev.ua/index_u.htm – Освітянська мережа України

Наукові бібліотеки

1. <https://www.nbuv.gov.ua/> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського
2. <https://nplu.org/> - Національна парламентська бібліотека України
3. <https://www.dnpb.gov.ua/> – Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського НАПН України
4. <https://www.edu-ua.net/library> – Державна освітянська бібліотека України
5. <https://lib.npu.edu.ua/> – Наукова бібліотека Національного педагогічного університету імені Н.П. Драгоманова
6. <https://www.npu.edu.ua/ua/e-biblioteka> – Електронна бібліотека Національного педагогічного університету імені Н.П. Драгоманова
7. <https://enpuir.npu.edu.ua> – Електронний репозитарій Наукової бібліотеки НПУ ім. М. П. Драгоманова
8. <https://www.ukrlibworld.kiev.ua> – Бібліотечний світ України